

programma

CHARLES MINGUS BIG BAND
Mingus

DESINGEL 15 OKTOBER 1996
Jazz . Repertoire

CHARLES MINGUS BIG BAND

inleiding door Sylvia Broeckaert . 19.15 uur . Foyer

begin concert 20.00 uur

pauze om 20.50 uur

einde concert 22.00 uur

teksten programma Didier Wijnants

coördinatie deSingel

druk Kopie Kopij

Charles Mingus

JAZZ IN DESINGEL

REPertoire NOVEMBER 96

Erik Boeren en Groep Coleman
dinsdag 5 november 96 . 20 uur . Rode Zaal

Paul Plimley, Lisle Ellis, Joe McPhee Roach, Coleman
dinsdag 12 november 96 . 20 uur . Blauwe Zaal

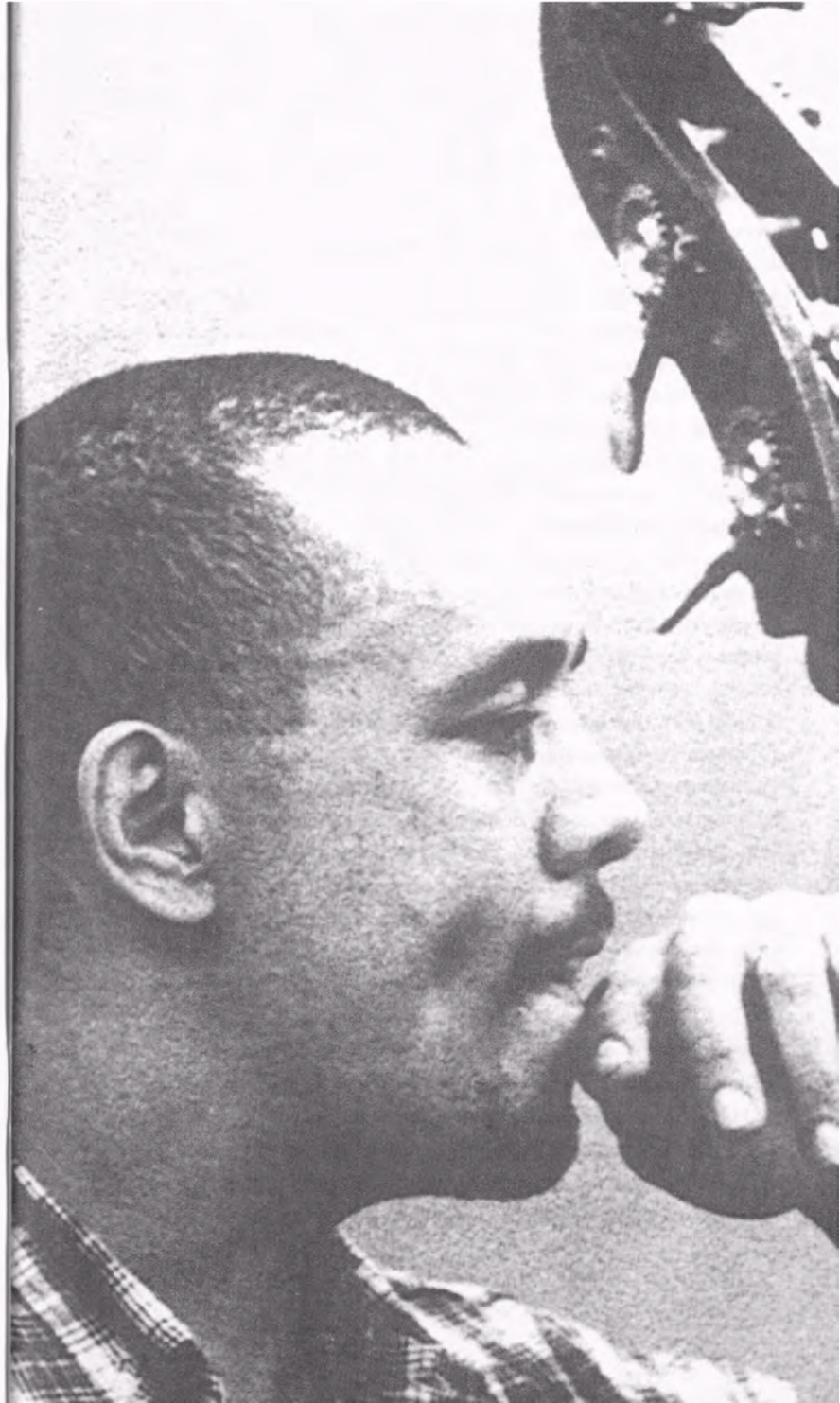
Members of The Creative Jazz Orchestra Hemphill
dinsdag 19 november 96 . 20 uur . Rode Zaal

JAZZ-AGENDA 97

David Murray Octet
vrijdag 5 april 97 . 20 uur . Rode Zaal

Octurn
dinsdag 30 april 97 . 20 uur . Rode Zaal

8 Bold Souls
maandag 20 mei 97 . 20 uur . Rode Zaal

CHARLES MINGUS

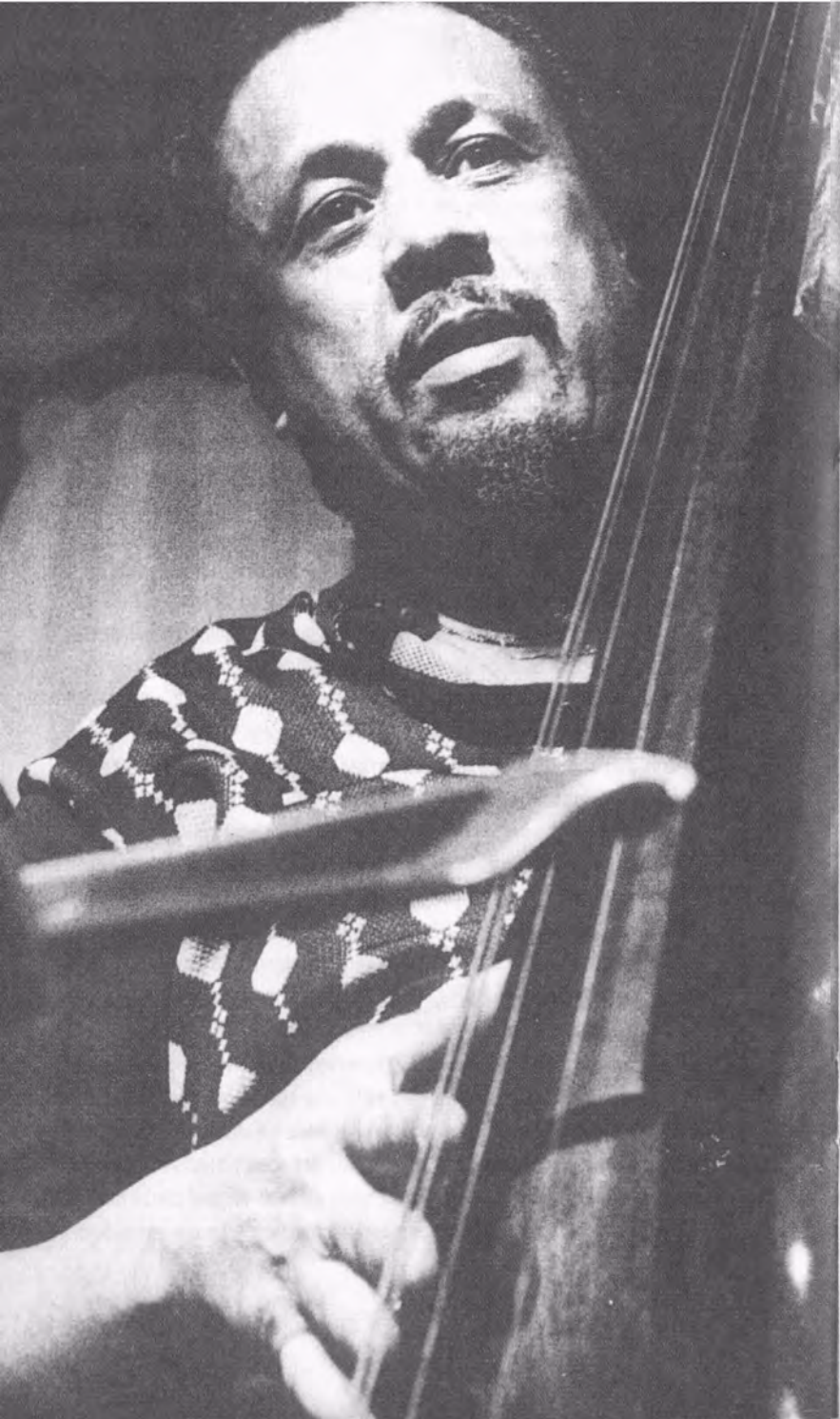
Charles Mingus was een complexe man, nukkig, chaotisch, teder en innerlijk kwetsbaar, een bijzonder kleurrijk palet dat hij middels de onovertroffen autobiografie 'Beneath the Underdog' graag aan de openbaarheid prijs gaf. Als jazzmuzikant was Mingus tegelijk de opvolger en de tegenpool van Duke Ellington: een meesterlijk componist en orkestraal colorist maar ook een onberekenbare orkest- en groepsleider. Ook zijn eigen spel op contrabas leek tomeloos, vol onverhoedse wisselingen in tempo, gehaast en ongeduldig, maar tegelijk toch heel precies en virtuoos. Het merkwaardige temperament van de muzikant heeft de uitstraling van zijn oeuvre niet altijd goed gediend, vandaar dat de erkenning van het genie Mingus maar langzamerhand gekomen is, na jaren van rijping en reflectie over het dubbelzinnige jazztijdperk van de jaren vijftig en zestig.

Mingus werd geboren in 1922 in Watts, Los Angeles. Zijn jeugd was getekend door een dubbel racisme, want zijn huidskleur was te donker om als blanke door het leven te gaan en te blank om als "black brother" aanvaard te worden. "He was a little of everything, wholly nothing, of no race, country, flag or friend", zo besloot Mingus zelf in 'Beneath the Underdog' (1971).

Hij was acht jaar toen zijn vader hem vroeg welk instrument hij wilde bespelen. "Trombone, he decided, because that was the only interesting-looking musical instrument he'd seen up to that time". Mingus trok enthousiast naar de muziekschool, waar hij prompt te horen kreeg dat hij eerst zijn notenleer moest kennen. Zijn oudere zus Vivian leerde hem in sneltempo de solseutel aan, en opnieuw trok Charlie naar de muziekschool, "but he was called stupid for not knowing a trombone is played in bass clef". Terug naar af dus en uiteindelijk ruilde vader Mingus de trombone voor een cello. Later, verveeld door een hele reeks slechte muziekleraars en treurige praktijken in allerhande orkesten, schakelde hij over op contrabas omdat je daar in de jazz makkelijker mee aan de slag kon. Hij leerde het vak bij Red Callender, speelde in de band van Buddy Collette, een

van zijn jeugdvrienden in Los Angeles. Later leerde hij compositie en deed hij in de jaren veertig de nodige straatervaring op in de orkesten van Louis Armstrong en Lionel Hampton.

In de jaren vijftig vestigde hij zich in New York waar hij zijn eigen platenlabel Debut Records oprichtte. Op dit label is zijn vroege periode uitvoerig gedocumenteerd. Inclusief het fameuze concert in Massey Hall in Toronto met Charlie Parker, Dizzy Gillespie, Bud Powell en Max Roach (1953). De twaalfdelige cd-doos 'The Complete Debut Recordings' bevat zelfs twee versies van dit concert omdat de eigengereide Mingus - ontevreden over zijn eigen bijdrage en misnoegd over de onhoorbaarheid van de bas - thuis een nieuwe baspartij inspeelde en mixte. Het is een illustratie van Mingus' koppigheid en ook van een zekere bricoleursmentaliteit. Hij was een verwoed studiomaniak die graag knutselde met de opgenomen muziek. Dat viel nog meer op toen zijn compositorisch werk een steeds belangrijker plaats begon in te nemen. Van 1953 tot 1955 werkte Mingus in de Jazz Composers' Workshop en begon nadien met een eigen quintet/sextet dat meestal onder de naam Charles Mingus Jazz Workshop opereerde. In 1957 maakte hij met 'Tijuana Moods' een van zijn beroemdste albums, meteen ook het schoolvoorbeeld van zijn maniakeel knip- en plakwerk. Met zijn muzikanten sprak Mingus een directe taal: zijn composities gaf hij niet in de vorm van uitgeschreven partituren, maar hij dicteerde hen op piano of bas de relevante melodiefragmenten. Tijdens opnamesessies en concerten vuurde Mingus in alle richtingen instructies af. Die methode groeide naar een hoogtepunt in de jaren zestig toen hij in rietblazer Eric Dolphy zijn perfecte frontman vond en in drummer Dannie Richmond zijn meest betrouwbare partner. Hij beschouwde zijn composities nooit als afgewerkte gehelen, maar als ideeën die voortdurend voor verdere ontwikkeling vatbaar waren. Soms varieerde hij dan de titel zoals in 'Fables of Faubus' (1959), dat terug opdook als 'Original Faubus Fables' (1960) en 'New Fables' (1964). Soms gaf hij een beetje misleidend een totaal nieuwe titel, zo werd 'Good-

Charles Mingus / foto Hans Haerzheim

bye Pork-Pie Hat' (1959) later 'Theme for Lester Young' (1963). Een cruciale evolutie was zijn toenemende interesse voor big bands, samen met zijn fascinatie voor uitgebreide werken met een bijna symfonische allure. Middenin de turbulentie rond de free jazz pikte Mingus dus aan bij een oude traditie die vooral in het swingtijdperk hoge ogen had gegoooid. Zijn idool op dit gebied was Duke Ellington, met wie hij trouwens in 1962 de plaat 'Money Jungle' opnam, een ongelooflijke 'clash of the titans' met Max Roach op drums. Maar ook zijn orkeststukken zag Mingus nooit als afgewerkte geheelen. Hij bestuurde zijn grote orkesten niet anders dan zijn sextet, heen en weer rennend of van achter zijn bas kordaat bevelen roepend. Muzikaal creëerde hij op die manier een bijzonder veelgelaagde mengeling van stijlen, hij verwerkte gospel, blues en volksmelodieën in complexe structuren, zonder in te binden op de spontaneïteit van de jazzimprovisatie. Hij varieerde voortdurend het tempo, werkte met overlappende ritmes, verschillende texturen en ook wel verrassende dissonanten. Maar zijn tomeloze aanpak kon ook tot notoire mislukkingen leiden, zoals het legendarische Town Hall Concert in 1962, een publieke opnamesessie die Mingus op zijn typisch chaotische wijze voorbereidde en leidde en waarbij publiek en pers in opperste verwarring verkeerde. Daar staan buitengewone meesterwerken tegenover als 'The Black Saint and the Sinner Lady' en 'Mingus Mingus Mingus'.

Op het eind van de jaren zestig trok Mingus zich terug uit het publieke leven om pas in de jaren zeventig opnieuw op te treden. In 1971 vond hij uiteindelijk een uitgever voor zijn autobiografie en ontving hij een donatie van de Guggenheim Foundation. Hij werkte nog samen met popster Joni Mitchell, zijn compositie 'Goodbye Pork-Pie Hat' werd een hit. Mingus overleed in 1979 aan de gevolgen van sclerose.

Didier Wijnants

Mingus Big Band

REPertoire-ORKESTEN EN DE MINGUS BIG BAND

De Mingus Big Band is opgericht in 1991. Het initiatief komt van de ondernemingslustige weduwe van de bassist, Sue Mingus, die hiermee niet aan haar proefstuk toe is. Al sinds de dood van haar man in 1979 ijvert Susan Graham-Mingus voor het voortzetten van de Mingus-traditie. Daarmee drukt Mingus zelfs na zijn dood nog een beetje de voetsporen van zijn idool Duke Ellington, deze keer in de traditie van repertoire-bands. Die traditie om de zogenaamde Name Big Bands te laten verder leven (en renderen) na het heengaan van de naamgever heeft niet altijd zo'n goede reputatie in serieuzere jazzmiddens. Dat is begrijpelijk want er is een flinke dosis arrogantie nodig om vol te houden dat de orkesten het even goed zonder hun geestelijke vader kunnen redden. Zeker in de jazztraditie waar geen haan kraait om een geschreven partituur, maar waar alles draait om het live-moment en om de magie die ontstaat wanneer persoonlijkheden als Ellington, Basie, Herman of Goodman aan de touwtjes trekken. Iemand als Henry Threadgill verwoordt zijn scepsis ten aanzien van het fenomeen als volgt: "Ik heb geen enkel bezwaar tegen repertoire-orkesten. Ik geloof dat hun bestaan een goede zaak is, zij zijn een soort mobiele musea van de muziek. Maar ik geloof ook niet dat zij ons moeten aangesmeerd worden als de dragers van actuele muziek."

Het fenomeen van de repertoire-orkesten blijft intussen niet langer beperkt tot lucratieve imitaties van de orkesten uit de swingperiode, ook de recentere jazz komt er voor in aanmerking. Dat kan heel uiteenlopende dingen opleveren, gaande van commerciële exploitaties van de muziek van Charlie Parker tot boeiende gelegenhedensembles rond de muziek van Ornette Coleman of Julius Hemphill (later dit jaar in deSingel). Hoe meer die ondernemingen echt het karakter van een repertoire-orkest krijgen, hoe minder de kritische jazzliefhebber geneigd is ze te omarmen. Zo schreef jazzcommentator Francis Davis naar aanleiding van de

posthume creatie van Charles Mingus' Magnum Opus 'Epitaph' door het Lincoln Center Jazz Orchestra in 1989 het volgende: 'Ik vrees dat Mingus zonder Mingus nooit zoals Mingus zal klinken, ongeacht hoe lang je oefent'. Een nuchtere, ongetwijfeld correcte beoordeling.

Dergelijke overwegingen verhinderen Sue Graham-Mingus niet om al meteen na de dood van haar man een ensemble uit de grond te stampen dat zich specifiek op de muziek van Mingus toelegt. Mingus Dynasty is de naam, naar het gelijknamige album uit 1959 met onder anderen trombonist Jimmy Knepper, saxofonist John Handy en de onvermijdelijke Dannie Richmond op drums. Mingus Dynasty is eerst een septet rond een kern van Mingus-getrouwen: Handy, Richmond, Knepper, trompettist Ted Curson, tenorsaxofonist George Adams plus pianist Hugh Lawson en bassist Charlie Haden. De bezetting wisselt geregeld, zij het dat Sue er zorg voor draagt om altijd een paar ex-leden van Mingus-ensembles erbij te hebben, kwestie van een reële continuïteit te verzekeren. In de praktijk blijkt echter altijd dat de bassist van dienst (geen ex-lid) graag de gelegenheid te baat neemt om een beetje in de huid van Mingus te kruipen en het theatrale aspect uit te vergroten.

Mingus Dynasty houdt het een decennium vol en krijgt in 1988 het gezelschap van de Big Band Charlie Mingus, zoals de naam al suggereert een wat groter ensemble van elf of twaalf man. Nog steeds zijn het de Mingus-leerlingen die de kern uitmaken (onder hen ook de bevrogen pianist Jaki Byard), maar de scherpste interventies komen van buitenstaanders, met name van rietblazer David Murray. In 1989 is er dan de creatie van 'Epitaph', een overambitieuze onderneming van Gunther Schuller die jammer genoeg de partituren van Mingus ernstiger neemt dan het karakter van Mingus.

De huidige Mingus Big Band is het logische gevolg van deze ervaringen. In 1991, meer dan tien jaar na de dood van Mingus, loert de nostalgie verraderlijk om de hoek. Sue Graham-Mingus besluit om wekelijkse publieke repetities te organiseren in de kelders van Time Café aan Lafayette Street in New York. Daar komt de jonge

New Yorkse generatie elke donderdag samen om er hun affiniteit met de wrange humor en het aparte coloriet van Mingus aan te scherpen. De samenstelling van de groep is heel wisselend, afhankelijk van de beschikbaarheid van de verschillende muzikanten. In totaal is er een poel van vijftig, sommigen zeggen zelfs honderd muzikanten. Velen onder hen waren in 1979 te jong om Mingus te kennen. Soms zie je er nog echte Mingus-leerlingen bij, maar het centrum is duidelijk verschoven naar een nieuwe generatie die het werk en het temperament van Mingus niet meer uit eerste hand kent. Dat levert in essentie ook een ander plaatje op. Er is veel theater bij, jeugdige overmoed soms, een tikkeltje bluf en een beetje show, maar ook een eerlijke, open houding tegenover de muziek en de medemuzikanten. De Mingus Big Band is in essentie weer een beetje een workshop zoals Mingus die organiseerde: niet het resultaat is het belangrijkste, maar wel het creatieve proces. Op de vorig jaar verschenen cd 'Gunslinging Birds' verschijnt dat proces dan weer in een meer versteende vorm, niet echt met de scherpte van de concerten in Time Café.

Didier Wijnants

Gemeentekrediet

Nationale Loterij

AGFA

De Morgen

deSingel wordt betoelaagd door de Vlaamse Gemeenschap en geniet de steun van de Provincie Antwerpen

deSingel

HOOFDINGANG EN BESPREEKBUREAU

Desguinlei 25 . 2018 Antwerpen
tel. 03/248.38.00 . fax 03/248.28.28

ADMINISTRATIE

Jan Van Rijswijcklaan 155 . 2018 Antwerpen
tel. 03/244.19.20 . fax 03/244.19.59